

Maatschappelijke Ontwikkelingen

De Raad

Stadhuis, Bogaardplein 15
Postbus 5305, 2280 HH Rijswijk
Telefoon 14 070
Fax (070) 326 10 10
stadhuis@rijswijk.nl
www.rijswijk.nl
iban BNG: NL15BNGH0285007424

betreft Concept Transitievisie Warmte Rijswijk

datum 31 augustus 2021
bijlage(n) 1

1. Inleiding

In 2015 heeft de internationale gemeenschap zich gecommitteerd aan het verlagen van de uitstoot van broeikasgassen om zo de opwarming van de aarde tegen te gaan. Hoe Nederland uitvoering gaat geven aan deze afspraken is onder andere vastgelegd in het Klimaatakkoord – een pakket aan maatregelen en afspraken tussen overheden, bedrijven en maatschappelijke instellingen. Een van de vijf sectoren waar het akkoord betrekking op heeft, is de gebouwde omgeving. Hierin is afgesproken dat in 2050 zeven miljoen woningen en een miljoen utiliteitsgebouwen van het aardgas af zijn. In 2030 moeten de eerste anderhalf miljoen woningen van het aardgas. Er is voor gekozen om dit wijk voor wijk te doen.

De voorliggende Concept Transitievisie Warmte geeft in hoofdlijnen antwoord op de vraag welk alternatief per wijk waarschijnlijk het best passende duurzaam warmte alternatief is en wat de gemeente tot 2030 gaat doen. Daarmee geeft de Transitievisie Warmte duidelijkheid aan inwoners en woningeigenaren over de focus en stappen die we de komende jaren gaan zetten om gebouwen van het aardgas af te halen. Dit op basis van de best mogelijke inzichten van nu. De Transitievisie Warmte wordt iedere vijf jaar geactualiseerd. Daarmee is dit geen rigide plan, maar een visie op de warmtetransitie tot 2050. Door continue te kijken wat de ontwikkelingen zijn, is de koers richting 2050 ook bij te sturen op basis van nieuwe ontwikkelingen. De Transitievisie Warmte is voor een periode van 6 weken opgesteld voor inspraak.

2. Kern informatie

Basisdocument Energietransitie

In maart 2020 heeft de raad ingestemd met het Basisdocument Energietransitie. In het Basisdocument Energietransitie heeft de gemeenteraad van Rijswijk hebben hierbij een aantal uitgangspunten vastgesteld. De belangrijkste zijn:

- **Betaalbaarheid**

De energietransitie in Rijswijk vindt plaats tegen de laagst maatschappelijke kosten, waarbij energie betaalbaar blijft voor de eindgebruiker, ook als deze zelf niet kan investeren in duurzaamheid.

- *No-regret*
De middelen van de gemeente Rijswijk zijn schaars. De gemeente vermijdt daarom onzekere investeringen en zet in op die aspecten van de energietransitie die reeds bewezen zijn, zoals isoleren en energie besparen.
- *CO₂-reductie*
De kern van de opgave is het reduceren van CO₂. Als Rijswijk zetten we alleen in op alternatieve warmtebronnen als deze leiden tot een duidelijke CO₂-reductie.
- *Haalbaar*
Het voldoen aan de wettelijke eisen is al een enorme opgave. Een nog grotere ambitie dan het wettelijk kader zijn de ambities: 'aardgasvrij in 2050' en '95% CO₂-emissie reductie ten opzichte van de uitstoot in 1990'. Dit biedt voor Rijswijk meer dan voldoende uitdaging. Onder de juiste voorwaarden en met voldoende draagvlak is deze opgave om te komen tot CO₂-reductie voor Rijswijk haalbaar.
- *Draagvlak*
Draagvlak is doorslaggevend voor het slagen van de energie-/warmtetransitie. Belangrijke randvoorwaarden voor draagvlak zijn het gevoel van rechtvaardigheid en de mate waarop er invloed op het beleid mogelijk is.

Daarnaast is in het Basisdocument aangegeven dat de gemeente weliswaar regisseur is van de warmtetransitie, maar deze feitelijk niet gaat uitvoeren. Het zijn de particuliere eigenaren en gebruikers die de komende jaren vastgoed zullen gaan verduurzamen. Vanuit hun behoefte moeten wij gaan werken.

Het tot stand komen van de Concept Transitievisie Warmte

In december 2020 heeft het college het plan van aanpak voor de Transitievisie Warmte vastgesteld. Op basis van dit plan van aanpak wordt gewerkt aan het vaststellen van de Transitievisie Warmte in de gemeenteraad eind 2021.

Voorliggende Concept Transitievisie Warmte is tot stand gekomen door intensieve samenwerking met de corporaties, Stedin, een afvaardiging van de VvE's en Vesteda (commerciële vastgoedeigenaar). Er is gebruik gemaakt van de uitkomsten van de enquête en de verschillende webinars voor bewoners en bedrijven. Op allerlei manieren hebben inwoners, bedrijven, deskundigen en partners invloed gehad op de voorliggende conceptvisie. Daarnaast is gebruik gemaakt van diverse inzichten van andere gemeenten, kennisinstellingen zoals TNO en provincie Zuid-Holland en andere partijen zoals Haagse Aardwarmte (geothermie) en Gasunie (WarmtelinQ).

Hoofdpijnen Concept Transitievisie Warmte

De Concept Transitievisie Warmte laat de richting zien die de gemeente Rijswijk kiest om in 2050 minder fossiele brandstoffen te gebruiken voor het verwarmen van gebouwen. De hoofdpijnen van de visie zijn:

1. *Inzetten op het verkleinen van de warmtevraag*
Isolatie van gebouwen is de eerste stap om de warmtevraag te verkleinen. De gemeente zet de komende jaren dan ook flink in op het helpen van bewoners, verenigingen van eigenaren (VvE), bedrijven en andere vastgoedeigenaren bij het beperken van de warmtevraag door bijvoorbeeld te isoleren. Hiervoor is het communicatietraject "Rijswijk Schakelt Over" in gang gezet. Isoleren gaat in zijn eigen tempo en sluit vaak aan bij 'natuurlijke momenten', zoals een verhuizing, grootschalige verbouwing of gepland onderhoud. Daarbij moet het passen binnen het budget van de eigenaar. De verwachting is dat tot 2050 de warmtevraag met 30% is te beperken door te isoleren. Om het isoleren van de gebouwen te stimuleren werkt de gemeente nu al nauw samen met een Energieloket, waar bewoners en Verenigingen van Eigenaren terecht kunnen met al hun vragen. Met de inzet van energiecoaches wordt laagdrempelig maatwerkadvies geven in de eigen buurt.

2. *Eindoplossingen per wijk in beeld gebracht*

De gemeente schetst in deze conceptvisie een aantal richtingen voor de overstap van fossiele brandstoffen naar duurzame energiebronnen in de stad. De hoofdlijnen: Voor wijken met woningen voor 1940 is wellicht groengas/waterstof op termijn de beste oplossing. Deze woningen zijn namelijk niet makkelijk voldoende te isoleren. Daarnaast zijn een deel van de straatprofielen te smal voor andere oplossingen die gepaard gaan met nieuwe leidingen. Voor de woningen gebouwd in de periode 1945 tot ongeveer 1990 zijn over het algemeen collectieve hoge en uiteindelijk midden temperatuur warmtenetten het goedkoopste alternatief. Voor de wijken na 1990/2000 zijn collectieve of individuele warmtepompen een goed alternatief. Voor woningen (label B/A) en bedrijven die al goed geïsoleerd zijn, zijn hybride warmtepompen nu al een goede (tussen)oplossing. Voor de duurzame collectieve warmtenetten zijn twee potentiële warmtebronnen. Onder Rijswijk zit een van de betere geothermische bronnen van Nederland en met de komst van restwarmte via Warmtelinq zijn de omstandigheden gunstig om te komen tot een duurzaam leveringszekerheid en betrouwbaarheid voor een lokaal warmtenet.

3. *Gemeente stimuleert en faciliteert lokale initiatieven*

De gemeente ondersteunt graag lokale initiatieven en stimuleert deze ook. Lokaal initiatief betekent in veel gevallen lokaal eigendom. Dat is goed voor de betrokkenheid, zowel in de ontwikkelingsfase als in de gebruiksfase. Als er haalbare initiatieven zijn, met een breed draagvlak onder de bewoners, VvE's, corporaties of bedrijven, dan gaat de gemeente kijken waar de behoefte van de initiatiefnemer voor ondersteuning zit en hoe we als gemeente kunnen helpen.

4. *Op weg naar uitvoering, betaalbaarheid als uitgangspunt*

Alle alternatieve warmteopties die in deze visie zijn beschreven, zijn op dit moment nog duurder dan aardgas. Ook al wordt het aardgas de komende jaren duurder, aanvullende financiering moet er komen. De afspraak met het Rijk is dat de warmtetransitie haalbaar en betaalbaar moet zijn. We willen als gemeente samen met diverse partners klaar staan met plannen om delen van de stad gefaseerd van het aardgas te halen en aan te sluiten op duurzame collectieve warmtenetten. De huidige wet- en regelgeving is nog niet dwingend. Als gemeente kunnen we nu al wel stappen zetten. Naast een collectieve wijkaanpak, is het van groot belang dat nu al zoveel mogelijk bewoners en bedrijven worden verleid om de overstap naar alternatieve individuele warmteoplossingen te maken. Ook bij het maken van de keuzes wil de gemeente helpen.

5. *Stap voor stap én samen*

Naast het stimuleren tot het isoleren van woningen en het ondersteunen van lokale initiatieven, wil de gemeente aan de slag om de eerste wijken collectief van het aardgas te halen. Dit moet een haalbaar (draagvlak) en betaalbaar (woonkostenneutraliteit) plan zijn, zodat we daadwerkelijk aan de slag kunnen. Met de financiële bijdragen die nu door het Rijk beschikbaar zijn gesteld, is het nu niet betaalbaar en dus niet haalbaar. Dit betekent dat er een grotere bijdrage van het Rijk beschikbaar moet komen om de woonlastenneutraliteit te garanderen. Maar het Rijk moet ook financiering beschikbaar stellen aan de gemeenten voor het uitvoeren van deze taak. In samenwerking met de woningcorporaties, andere partijen in de wijk en de inwoners gaat de gemeente de komende jaren aan de slag om te komen tot een uitvoeringsplan. Dit doet de gemeente Rijswijk om klaar te staan, zodat we als gemeente kunnen doorpakken zodra er extra bijdragen vanuit het Rijk beschikbaar komen. Rijswijk loopt dus niet voorop, maar staat wel in de startblokken. Omdat er nog veel onzekerheden zijn die een nadere uitwerking vragen, wordt nu nog geen definitief besluit genomen. Zodra er een uitgewerkt en haalbaar plan ligt, wordt dit voor besluitvorming aan de gemeenteraad voorgelegd.

De kosten

De kosten van de warmtetransitie is op te delen in een aantal categorieën:

- Kosten van vastgoedeigenaren om te isoleren of over te schakelen op een alternatieve duurzame warmtebron: Deze lasten moeten worden opgebracht door de vastgoedeigenaren en verdienen zich terug door een lagere energierekening, meer comfort en worden door het rijk door middelen van subsidie (deels) vergoed. Er zijn voor particuliere eigenaren geen dwingende isolatie-afspraken gemaakt.
- Groeifonds Rijswijk. De raad heeft op 6 juli 2021 ingestemd met het investeringsplan Groeifonds Rijswijk. Onderdeel van dit investeringsplan is het groeiproject investeringsfonds Energietransitie en klimaat. Het Rijswijks investeringsfonds Energietransitie en klimaat biedt mogelijkheden voor initiatieven in Rijswijk op het gebied van energie. Onder meer om te zorgen dat inwoners op een betaalbare manier kunnen overstappen naar duurzame energie. De raad heeft voor het investeringsfonds Energie en klimaat een bestemmingsreserve van afgerond € 7,1 mln. ingesteld. In de raadsvergadering van 15 juni jl. is door de raad besloten dit bedrag in te zetten voor het verkrijgen van cumulatief preferente aandelen Stedin. Het dividend uit deze aandelen vloeit terug in het Rijswijkse investeringsfonds Energietransitie en klimaat.
- Regie kosten. In het Klimaatakkoord is afgesproken dat de gemeenten de kosten die zij maken voor de nieuwe uitvoeringstaak in het kader van energietransitie gecompenseerd krijgen. Het Rijks Onderzoeksbureau (ROB) heeft in samenwerking met de Nederlandse gemeenten onderzoek gedaan naar de kosten van het uitvoeren van taken van de gemeente in de energietransitie (dus inclusief Warmtetransitie). Tijdens de komende Prinsjesdag wordt duidelijk hoe het rijk aan deze afspraak invulling gaat geven. Bij het uitwerken van het uitvoeringsprogramma in de definitieve Transitievisie Warmte wordt rekening gehouden met de bijdrage van het Rijk aan de uitvoeringskosten voor het invullen van de regierol.
- Uitvoeringskosten ontwikkeling duurzame collectieve warmtenetten: de ontwikkeling van warmtenetten zijn kostbaar. De exploitatie is niet rendabel. De onrendabele top moet uit financiering van het Rijk komen alvorens gestart kan worden met de uitvoering en vergt dan ook te zijner tijd een afzonderlijk besluit van de gemeente om te komen tot een realisatie van een warmtenet.

Wat leggen we uiteindelijk vast in de Transitievisie Warmte

De Transitievisie Warmte is een visie op hoofdlijnen en geen uitvoeringsplan. De Transitievisie Warmte heeft geen rechtstreekse juridische doorwerking. Met de Transitievisie leggen we wel vast welke stappen er gezet gaan worden om de afspraken vastgelegd in het Klimaatakkoord te halen. Dit is van belang om duidelijkheid te geven aan bewoners en vastgoedeigenaren zoals VvE's, Woningbouwcorporaties en commerciële verhuurders welke richting we willen inslaan en het bij behorende tijdspad en op welke wijze zij willen. Op basis hiervan kunnen zij hun plannen gaan maken. We leggen in deze Concept Transitievisie Warmte vast:

- De visie voor de alternatieve duurzame warmte-optie per wijk om op den duur van het aardgas te gaan.
- De indicatieve planning voor de ontwikkeling van de collectieve warmtenetten in bepaalde wijken in Rijswijk.
- De gemeente gaat eigenaren van vastgoed stimuleren om vastgoed te isoleren.
- De gemeente ondersteunt lokale initiatieven en die ondersteuning is maatwerk.
- Dat we voorbereidingen treffen om in de eerste wijken (cluster west: Presidenten-, Ministerbuurt, Stervoorde en Hoekpolder) te starten met de werkzaamheden om deze wijken voor 2030 met een duurzaam collectief warmtenet van het aardgas te halen. We starten de uitvoering alleen als aan de basisvoorwaarden (betaalbaar, haalbaar, draagvlak) is voldaan.
- De gemeente voert de regie, maar de feitelijk uitvoeren gebeurt door de particuliere eigenaren en gebruikers die de komende jaren vastgoed in stappen gaan verduurzamen.
- In het uitvoeringsprogramma dat in een zevental programmalijnen kent, zijn de verschillende activiteiten benoemd die moeten leiden tot reductie van de CO₂-uitstoot in Rijswijk in de bebouwde omgeving.
- Kosten die de uitvoering zijn vanuit uitvoeringsprogramma. Deze kosten zijn nu nog niet berekend en zijn ook afhankelijk van de bijdrage die het Rijk presenteert bij de begroting (Prinsjesdag). Aan het vaststellen van het concept Transitievisie Warmte zijn geen kosten verbonden.

3. Gevolgen en/of vervolgtraject

De concept Transitievisie Warmte wordt na bespreking in het college, conform de inspraakverordening, 6 weken ter inzage gelegd voor inspraak. Een ieder kan gedurende die 6 weken een reactie geven. Daarnaast zal de Adviesraad Energietransitie (in oprichting) gevraagd worden om een advies op te stellen. Met bijgevoegde raadsinformatiebrief wordt de raad geïnformeerd over de Concept Transitievisie Warmte en de mogelijkheid geboden om met schriftelijke reacties te komen. Deze reacties worden betrokken bij het verwerken van de inspraak en het opstellen van de definitieve Transitievisie Warmte. De planning is dat wij de Transitievisie Warmte in december 2021 voor vaststelling aan u aanbieden.

Met vriendelijke groet,
burgemeester en wethouders,
de secretaris,

de burgemeester (wnd),

P.M. Schuit

mr.drs. G.A.A. Verkerk

Bijlage(n):
Concept Transitievisie Warmte Rijswijk